

๓.๒.๕ การปฏิบัติต่อการออกนอกบ้านในยามวิกาลของเยาวชน ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ให้นำเด็กหรือเยาวชนที่เข้าเงื่อนไขดังกล่าวมาไว้ ณ สถานที่ที่คณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัดจัดไว้ และติดต่อให้ผู้ปกครอง ครู มารับตัวกลับบ้าน/ที่พัก และกำหนดมาตรการเสริมเพื่อการป้องกันและแก้ไข เช่น ส่งตัวเข้ารับการฝึกอบรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม นำเข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ส่งต่อข้อมูลให้นักสังคมสงเคราะห์หรืออาสาสมัครเครือข่ายครอบครัวติดตามดูแลช่วยเหลือ เป็นต้น

ทั้งนี้ให้คณะกรรมการ ฯ บันทึกข้อมูลบุคคลและสถานที่ที่พบพฤติกรรมฝ่าฝืนไว้ในฐานข้อมูล เพื่อเฝ้าระวังและติดตามพฤติกรรมต่อไป

ในกรณีที่คือนักเรียน/นักศึกษาในระบบโรงเรียน ให้แจ้งชื่อต่ออาจารย์ฝ่ายปกครองหรือผู้ที่สถานศึกษามอบหมายให้รับผิดชอบ และให้สถานศึกษาแต่ละแห่งพิจารณาจัดกิจกรรมอบรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้กับเยาวชนเหล่านี้ตามความเหมาะสม

๓.๓ การขยายพื้นที่และกิจกรรมที่เป็นปัจจัยบวกแก่เยาวชน การปฏิบัติดังกล่าวเป็นการเปิดทางเลือกให้กับเยาวชน โดยจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพิจารณาขยายพื้นที่และกิจกรรมที่เป็นปัจจัยบวกตามข้อ ดังนี้

๓.๓.๑ จังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพิจารณาความเหมาะสมและเพียงพอของพื้นที่และกิจกรรมทางบวก และให้พิจารณาจัดพื้นที่และกิจกรรมเชิงบวกตามข้อ ๓.๑.๓ อย่างต่อเนื่อง โดยแต่ละปีเด็กและเยาวชนอย่างน้อยครั้งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดในพื้นที่ควรสามารถเข้าถึงพื้นที่และกิจกรรมที่จัดสำหรับเด็กและเยาวชน

๓.๓.๒ จังหวัดควรประสานงานให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบพื้นที่ สนับสนุนงบประมาณและกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในพื้นที่รับผิดชอบ

๓.๓.๓ จังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนการจัดตั้ง “ลานสานฝันเยาวชน” ในพื้นที่เขตเมือง เพื่อให้เป็นสถานที่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนใช้ทำกิจกรรมตามความสนใจของตนเองอย่างอิสระ ในขอบเขตเวลาที่กำหนด โดยมีหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องร่วมกันเป็นคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่เพียงดูแลควบคุมสถานการณ์ให้สงบเรียบร้อย และประสานงานให้เกิดการระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคธุรกิจเอกชนเพื่อเอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานของกิจกรรมในลาน ฯ และดำรงให้เกิดกิจกรรมเพื่อเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่องยาวนาน มิใช่ในรูปแบบของมหกรรม หรือ งานที่จัดครั้งเดียวแล้วเสร็จสิ้น

การจัดตั้งลานสานฝันเยาวชน ควรเริ่มในเขตเมืองก่อน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีเยาวชนกลุ่มเสี่ยงหนาแน่น เป็นที่รวมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากพื้นที่รอบเมือง และเป็นที่ยอมรับของปัญหาต่าง ๆ

องค์ประกอบสำคัญของลานฯ คือ องค์กรที่จะทำหน้าที่ดูแลควบคุมสถานการณ์ให้สงบเรียบร้อย และไม่เกินขอบเขตอันควร ซึ่งอาจอยู่ในรูปคณะกรรมการ โดยสมาชิกเบื้องต้นควรประกอบด้วย

- ผู้แทนจากสถานีตำรวจที่รับผิดชอบพื้นที่
- ผู้แทนจากพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในจังหวัด
- ผู้แทนจากสภาเด็กและเยาวชนในพื้นที่

- ผู้แทนจากองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่
- ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ผู้แทนองค์กรภาคประชาชนในพื้นที่
- ผู้แทนองค์กรภาคธุรกิจในพื้นที่ (โดยเฉพาะที่มีกลุ่มลูกค้าเป็นเยาวชน)

ขั้นตอนดำเนินการ

- ค้นหาพื้นที่ที่เยาวชนนิยมรวมตัวกันตามธรรมชาติ เช่น ห้างสรรพสินค้า ลานสาธารณะ ฯลฯ (ถ้ามีถนนเด็กเดิน อยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องดำเนินการขั้นนี้)
- ขอความร่วมมือเจ้าของพื้นที่ดังกล่าวเพื่อใช้เป็นลานกิจกรรมของเยาวชน โดยระดมความร่วมมือในรูปของคณะกรรมการ (ตั้งที่กล่าวแล้วข้างต้น)
- ประกาศสถานที่ และช่วงเวลาที่จะอนุญาตให้ใช้เป็นลานกิจกรรมของเยาวชน (ซึ่งเดิมอาจเป็นบริเวณที่เยาวชนมีรวมกลุ่มทำกิจกรรมกันอยู่แล้ว แต่ไม่เป็นทางการ จึงต้องประกาศให้เป็นที่ยอมรับอย่างเป็นทางการ)
- เชื้ออำนาจความสะดวก/ความเรียบร้อยในการเกิดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ (ควรจัดเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง)

๓.๔ การปฏิบัติเพื่อป้องกันและแทรกแซงเยาวชนกลุ่มเสี่ยงออกจากปัจจัยเสี่ยง การปฏิบัติดังกล่าวเป็นไปเพื่อป้องกัน และแก้ไขปัจจัยภายในของเยาวชนในฐานะปัจเจกบุคคล โดยในระยะแรกมุ่งดำเนินการในเยาวชนกลุ่มต่อไปนี้

๓.๔.๑ เยาวชนที่มีพฤติกรรมเที่ยวเตร่ หรือมั่วสุม ดำเนินการ ดังนี้

- การตรวจตราสอดส่องตามมาตรการจัดระเบียบสังคม ได้แก่ การออกตรวจสถานบันเทิง และพื้นที่สาธารณะที่สามารถเป็นแหล่งมั่วสุมของเยาวชน การตั้งจุดตรวจบริเวณเส้นทางผ่านสถานบันเทิง เป็นต้น
- การรณรงค์แบบถึงตัว เกี่ยวกับ ทักษะการเที่ยวกลางคืนอย่างปลอดภัย โดยเป็นการรณรงค์ที่เข้าถึงตัวกลุ่มเป้าหมายในสถานที่เสี่ยง เช่น การเข้าไปดำเนินการรณรงค์ด้วยเนื้อหาและเทคนิคเชิงบวกในสถานบันเทิงขณะที่กลุ่มเป้าหมายเข้าไปใช้บริการ โดยองค์กรพัฒนาเอกชนจะเป็นกลไกดำเนินการที่มีเทคนิควิธีการที่เหมาะสมกว่าหน่วยงานภาครัฐ

— นำเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่พบว่ามั่วสุมหรือทดลองเสพยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น นำเข้ารับการอบรมและบำเพ็ญประโยชน์แทนการลงโทษ

๓.๔.๒ เยาวชนที่ไม่มีอาชีพหรือมีอาชีพไม่แน่นอน เด็ดขาดอยู่ในชุมชน หมายถึง เยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา ทั้งแบบในสถานศึกษา และแบบการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) โดยเป็นผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพใด ๆ อันนำมาซึ่งรายได้เพื่อรับผิดชอบตนเองและผู้อื่น หรือเป็นผู้ที่ไม่มีอาชีพที่แน่นอน ทั้งนี้ สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มเพื่อการดำเนินงาน ได้แก่

- ผู้ที่ขาดศักยภาพ เช่น ความรู้ วุฒิการศึกษา ทักษะการทำงาน
- ผู้ที่ขาดแรงจูงใจและเป้าหมายในการใช้ชีวิตและการทำงาน

ควรดำเนินการ ดังนี้

- สำรวจ และจำแนกกลุ่มเป้าหมายตามหลักเกณฑ์จำแนก ๒ ประเภทข้างต้น
- การปรับเปลี่ยนวิถีคิด ในกรณีกลุ่มเป้าหมายประเภทที่ ๒ ต้องผ่านกระบวนการปรับเปลี่ยนวิถีคิด เพื่อสร้างแรงจูงใจ และเป้าหมายในการใช้ชีวิต/การทำงาน โดยใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนความคิดที่สามารถพัฒนาจากฐานการทำงานเดิม เช่น ค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของศูนย์พัฒนาคุณธรรม หรือ โรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง เป็นต้น ทั้งนี้ กระบวนการปรับเปลี่ยนฯ ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกต้องเป็นหลัก และหน่วยงาน/องค์กรที่มีศักยภาพในการดำเนินการ ได้แก่ หน่วยงานราชการ และศูนย์พัฒนาคุณธรรมในพื้นที่

- การรองรับด้วยการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มโอกาสในชีวิต ในกรณี กลุ่มเป้าหมายประเภทที่ 1 และกลุ่มเป้าหมายประเภทที่ ๒ ซึ่งผ่านกระบวนการปรับเปลี่ยนวิถีคิดแล้ว ต้องได้รับการดำเนินการรองรับ ตามสภาวะเงื่อนไขของแต่ละบุคคล ดังต่อไปนี้

- การศึกษาสายสามัญนอกระบบโรงเรียน หรือการศึกษาต่อ โดยองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในพื้นที่ สถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่
- การศึกษาสายอาชีพ เช่น การฝึกอาชีพ โดยองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงเรียนฝึกอาชีพทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่
- การจัดหางาน หรือแหล่งทุนเพื่อประกอบอาชีพ โดยองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานด้านการจัดหางานของกระทรวงแรงงานฯ ในพื้นที่ สถานประกอบการในพื้นที่ซึ่งได้รับการประสานและระดมการมีส่วนร่วม

- การติดตามช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง เมื่อกลุ่มเป้าหมายได้ผ่านกระบวนการหรือได้รับผลพวงจากการดำเนินงานข้างต้นแล้ว จำเป็นต้องมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อรับทราบปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น และได้รับการช่วยเหลือแก้ไข โดยองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่
- สภานักเรียนและเยาวชนในพื้นที่
- องค์กรพัฒนาเอกชน
- ศูนย์เยาวชนในพื้นที่
- ฯลฯ

ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของครอบครัวและหมู่บ้าน/ชุมชนของกลุ่มเป้าหมายด้วย